

KUNGL. SKOGS- OCH LANTBRUKSAKADEMIEN

Skogsstyrelsen
skogsstyrelsen@skogsstyrelsen.se

2023-05-08

Remissvar på: Nationell skötselstrategi: SKS 2020/3516

Yttrande över Natur- och kulturvårdande skötsel av skog: Nationell strategi för skötsel av formellt och frivilligt avsatta skogar till 2030

Kungl. Skogs- och Lantbruksakademiens (KSLA) uppgift är att med stöd av vetenskap och praktisk erfarenhet till samhällets gagn främja jordbruk och skogsbruk samt därtill knuten verksamhet. I akademiens uppdrag ingår att avge yttranden beträffande utredningsförslag.

En remissversion av rubricerade strategi har remitterats av Naturvårdsverket och Skogsstyrelsen. KSLA har följande synpunkter på den remitterade rapporten.

Sammanfattning

KSLA har en i grunden positiv syn på föreliggande remiss. Vi vill särskilt nämna:

- Positivt med tydligt skifte mot ökad skötsel av formellt och frivilligt avsatta skogar.
- Strategin är väl underbyggd genom omfattande samverkan med forskare och praktiker samt genom en gedigen litteraturgenomgång.

KSLA anser dock att remissen/förslagen kan förbättras enligt nedanstående:

- Själva strategin behöver lyftas fram och förtydligas. Brister är främst att målen är otydliga samt att det inte tydlig framgår när och hur de ska uppnås.
- Skötsel av hänsynsytor och naturvärdesträd bör inkluderas i strategin. Ökad aktivitet är viktigt för att uppnå målen med ökad biologisk mångfald
- Det är ibland oklart vilka marker som avses i strategin. Detta gäller exempelvis trädbevuxna betesmarker och impediment.

KUNGL. SKOGS- OCH LANTBRUKSAKADEMIEN

- De enskilda skogsägarna är en viktig målgrupp som förbises. Det är de enskilda ägarna som bestämmer skötseln på sina fastigheter. Hur ska behövlig natur- och kulturvårdande skötsel kunna bli utförd om markägarna inte är inkluderade i verksamheten?
- Strategin bör även behandla estetik och värden för friluftsliv och rekreation.
- För att genomföra strategin måste ekonomiska medel tillföras, antingen som nya anslag för skötsel eller genom en omfördelning av medel från andra anslag.

Positivt med tydligt skifte mot ökad skötsel

KSLA ställer sig bakom strategins tydliga skifte mot att i ökad utsträckning sköta formellt och frivilligt avsatt skog. En sådan inriktning är till stort gagn för naturvårdsarbetet och kulturmiljön i skogen.

Ett viktigt skäl till nyttan av skötsel är att många befintliga naturvärden annars skulle försämrats eller till och med gå förlorade. Ett exempel är betespräglad skog som utan bete löper stor risk att förlora naturvårdsmässig värdefull markflora genom igenväxning. Även biologiskt kulturarv kan förloras. Andra exempel är vissa brandpräglade skogar eller skog med speciell hydrologi. Kunskapsbaserade och väl avvägda skötselåtgärder behöver därför öka och utvecklas i många skyddade områden. Allt detta beskrivs väl i underlagen till strategin.

Strategin är väl underbyggd

KSLA:s uppfattning är att strategin är sakligt väl underbyggd. De underlag som presenteras bedöms utgå från dagens kunskapsläge både vad gäller vetenskap och praktisk erfarenhet. Detaljeringsgraden i framställningen är föredömligt hög. Denna viktiga del har säkrats genom omfattande samverkan med forskare och praktiker och en gedigen litteraturgenomgång. KSLA bedömer att dialogprocessen och därmed förankringen av strategi och underlag varit bra.

Själva strategin behöver lyftas fram och förtydligas

En brist med strategin är att den inte framträder tydligt i den totalt sett mycket omfattande textmängden. KSLA:s uppfattning är att själva strategin bör lyftas fram och framställas mycket mer tydligt. Den grundläggande analysen av utgångsläge och förutsättningar är relativt välgjord. Däremot är målen samt när och hur de ska uppnås inte särskilt tydligt framställda. Själva strategin bör särskiljas från det som är kunskapsunderlag och vägledning.

Hänsynsytor och naturvärdesträd bör inkluderas i strategin

KSLA anser att det är en onödig begränsning att strategin begränsas till formellt avsatt skog och frivilliga avsättningar (som dokumenterats i plan eller annan handling). Vår bedömning är att det gör strategin mindre effektiv än vad som skulle vara möjligt och föreslår därför att den också inkluderar hänsynsytor och naturvärdesträd som avsätts i samband med skogsbruksåtgärder (både inom och utöver lagens krav). Om inte, bör orsaken förklaras mer utförligt än vad som görs i föreliggande remissversion.

KUNGL. SKOGS- OCH LANTBRUKSAKADEMIEN

KSLA:s bedömning är att även om hänsynsytor ofta är relativt små och naturvärdesträd är ”punktobjekt” är de viktiga för bevarande och utveckling av både natur- och kulturmiljövärden. Behovet av skötsel för att bevara deras värde bedöms som stort.

Om också hänsynsytor och naturvärdesträd inkluderas i strategin blir den mer tillämpbar, bland annat för den stora andelen enskilda skogsägare. Det kan också göra att virkesköpande företag i ökad utsträckning tar initiativ till och genomför värdefulla natur- och kulturvårdande avverkningar i samband med ”ordinarie planerade” avverkningar hos enskilda skogsägare. Sammantaget skulle det kunna främja intresse, kunskap och aktivitet för natur- och kulturvårdande skötsel.

Strategin bör även behandla estetik och värden för friluftsliv och rekreation

Skogen är viktig som friluftsbana varför frågan borde behandlas. Åtminstone bör det finnas en förklaring varför det inte tas upp. Det finns potentiellt betydande synergieffekter mellan biologisk mångfald och estetiska värden och rekreativvärden. Att lyfta fram dessa värden ökar sannolikt acceptansen för att få skötselåtgärder genomförda. Skogsstyrelsen har just kommit med en rapport som belyser frågan: Rapport 2023–08 Skogens rekreativvärden - En förstudie med förslag till indikatorer.

Oklart om alla trädbevuxna betesmarker och trädbevuxna impediment ingår i strategin

Avgränsningen av vilka marker som strategin avser är otydlig. Dels saknas avgränsning mot lantbrukets betesmarker, alltså marker där den huvudsakliga markanvändningen är bete men som också är trädbärande. Dessa marker omfattas ofta av lantbrukets stödsystem och dess regler som kan vara styrande för skötseln. Dels är det otydligt om strategin omfattar trädbärande impediment som myrar och kärr. En återställning av hydrologin i sådana marker kan i vissa fall innebära att träden dör och marken övergår i öppen myr. Det är också otydligt om strategin omfattar trädbärande hållmarksimpediment.

De enskilda skogsägarna är en viktig målgrupp som förbises

I strategin anges att markägarorganisationer, det vill säga i huvudsak skogsägareföreningar, är en av strategins målgrupper. Det är KSLA:s mening att det inte räcker. Strategin måste även rikta sig direkt till enskilda skogsägare. Det är de enskilda ägarna som bestämmer skötseln på sina fastigheter. Motiven till att tydligt inkludera skogsägarna är flera:

- De enskilda skogsägarna står för hälften av landets skogsinnehav. Detta innehav har sannolikt också stort behov av natur- och kulturvårdande skötsel, bland annat för att det dominerar i södra delen av landet där behovet kan bedömas vara relativt sett större än i norr.
- Det är nödvändigt att enskilda skogsägare har kunskap och förståelse för den natur- och kulturvårdande skötselns nytta och översiktlig kunskap om hur den kan utföras. Hur ska behövlig natur- och kulturvårdande skötsel kunna bli utförd om markägare inte är inkluderade i verksamheten?

KUNGL. SKOGS- OCH LANTBRUKSAKADEMIEN

Strategin kräver ekonomiska medel för att ökad skötsel ska bli verklighet

Som ovan beskrivits anser KSLA att det är helt rätt att öka omfattningen av natur- och kulturvårdande skötsel i avsatt skog och till och med att öka ordentligt. Men för det krävs starkt ökade ekonomiska medel för skötsel, antingen som nya anslag för skötsel eller genom en omfördelning av medel från andra anslag.

När det gäller frivilliga avsättningar är det upp till respektive markägare att ansvara för utförande och ofta stå för kostnaderna. I det sammanhanget anser KSLA att det ska vara möjligt att ta vara på virke som faller ut i samband med natur- eller kulturvårdande skötselåtgärder. Det ekonomiska värdet av skördat virke bör avvägas mot naturvårdsnyttan av att låta det ligga kvar. KSLA vill också särskilt uppmärksamma det växande behovet av gammalt och ofta senvuxet virke för renovering av kulturhistoriska byggnader. Sådant virke måste av naturliga skäl ofta hämtas i avsatt skog. Här krävs en ökad helhetssyn på samhällets behov av att bevara viktiga natur- och kulturmiljöer.

Stockholm, dag som ovan

KUNGL. SKOGS- OCH LANTBRUKSAKADEMIEN

Jan Fryk
Akademiens preses

Peter Normark
Akademiens sekreterare och VD